

4. ВИМОГИ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ

(реферат, тези, стаття, конкурсна наукова робота)

Підготовка реферату – один із перших видів дослідницької роботи студентів, що використовується у вищій школі. Даний вид роботи сприяє розвитку у студентів нахилу до пошукової, дослідницької діяльності та до творчого розв'язання навчально-виховних завдань освітнього закладу.

Реферат намагаються писати, як правило, всі студенти під час вивчення різних дисциплін впродовж навчання. Інколи студентам доводиться писати реферати і по закінченню ВНЗ – наприклад, при вступі до аспірантури або при складанні кандидатських іспитів (в разі відсутності наукових публікацій). Проте, не всім студентів це вдається, на це є значна кількість причин, одна з яких відсутність чітких рекомендацій щодо підготовки та представлення даного дослідження.

Реферат (від. лат. *refero* – повідомляю, доповідаю) – це стислий виклад у письмовому вигляді наукової літератури з теми, вчення, змісту книги тощо. Реферат також передбачає наявність доповіді на дану тему, що включає огляд наукових та інших джерел з обраної теми або виклад змісту пошукової роботи. Важливо зазначити, що у рефераті необхідно не лише висвітлити відповідну інформацію, а й показати своє ставлення до неї. Реферат демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати й узагальнювати суттєву наукову інформацію.

Обсяг реферату визначається специфікою теми і змістом матеріалу, кількістю відомостей, їх науковою цінністю або практичним значенням. Рекомендований обсяг становить 10–20 сторінок друкованого тексту.

Структура реферату студента вищого навчального закладу повинна складатися з таких частин, як

- вступ (в ньому відображається актуальність даного дослідження та важливість його розв'язання в контексті даної дисципліни, його об'єм 1–1,5 друкованих аркуші);
- основна частина (вона може складатися з декількох розділів, де здійснено виклад основного матеріалу дослідження,

кожен із яких виділяється логічною завершеністю та має окрему назву, об'єм – не менше 7 друкованих аркушів):

У першому розділі, як правило, наводяться основні теоретичні дослідження з теми, зазначається хто з учених минулого вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються недостатньо досліджені питання, вказується потреба в їх дослідженні.

В наступних розділах дається поглиблений аналіз сучасного стану досліджуваного явища. Особлива увага приділяється виявленню нових ідей та гіпотез, їх зв'язку з практикою. Висловлюються власні думки щодо перспектив розвитку проблеми.

- висновки (в них підводиться підсумок проведеної роботи та відображаються основні узагальнення дослідження, об'єм не менше 1–2 друкованих аркушів);

- список використаних джерел (до нього включають ті публікації, якими користувався автор під час дослідження. Бажано, щоб це були найновіші публікації - монографії та наукові статті. Кількість не менше 10 праць, які оформленні відповідно до сучасних вимог оформлення бібліографії).

Відповідно до специфіки навчальної дисципліни викладач доповнює або видозмінює вимоги з метою підвищення продуктивності підготовчого етапу дослідження та представлення.

В процесі навчальної діяльності студенти, які проявили хист до науково-дослідної діяльності залучаються до наукових досліджень, результати яких представляють у вигляді тез та статей.

Загальні вимоги до змісту та оформлення малих за обсягом наукових видань: **тез, статей** підготовлених викладачами та студентами суттєво не відрізняються (вони представлені у розділі 3). Проте обсяг наукових статей досвідчених науковців чітко регламентується вимогами ВАК України, а щодо обсягів та оформлення наукових публікацій студентів, то вони визначаються відповідно до вимог збірника чи іншого наукового видання, в якому планується оприлюднення матеріалів дослідження.

Викладач, який здійснює керівництво науково-дослідною роботою студента рекомендує його матеріали до опублікування. Рецензія або відгук керівника на тези чи наукову статтю зазвичай має довільну структуру, проте вона повинна містити аналіз представленого дослідження і відображати такі аспекти:

- актуальність дослідження;
- окреслення основних аспектів проблеми у публікації;
- оцінка можливості і доцільності опублікування матеріалів, з чітким зазначенням назви збірника чи конференції, де планується видання матеріалів дослідження.

Підпис керівника студентської публікації має бути завірений печаткою установи, у якій він працює. Обов'язково вказуються науковий ступінь та посада рецензента. Зразок відгука пропонуємо у додатку Г.

На виконання Державної цільової програми роботи з обдарованою молоддю на 2007–2010 роки, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів від 8 серпня 2007 р., №1016, з метою пошуку обдарованої студентської молоді та створення умов для її творчого зростання, активізації науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах Міністерство освіти і науки України щорічно проводить Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук. Детальну інформацію про даний конкурс можна отримати з додатку Д, в ньому представлено «Положення про Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук», зокрема окреслено загальні засади проведення та керівництва конкурсом, порядок представлення і розгляду робіт конкурсними комісіями, відзначення переможців Конкурсу, питання подання та розгляду апіляцій та його фінансування.

З метою якісної підготовки *конкурсних наукових робіт* підготовлених під керівництвом викладачів університету пропонуємо відповідно до пункту 3.7. даного положення вимоги до наукових робіт, що представляють до розгляду конкурсних комісій першого та другого турів:

«На Конкурс подаються наукові роботи, відповідно оформлені, а саме: текст друкується шрифтом Times New Roman,

міжрядковий інтервал – 1,5, кегль – 14, з одного боку аркуша паперу формату А 4 (210 x 297 мм). Обсяг зброшурованої конкурсної роботи не повинен перевищувати 30 сторінок без урахування додатків. Обмеження щодо обсягу робіт можуть змінюватись базовими вищими навчальними закладами зі згоди Всеукраїнського оргкомітету. Наукова робота обов'язково повинна мати назву і план, список використаної літератури.

До наукової роботи, у разі наявності, додаються акт про впровадження її результатів, копії патентів, статей автора тощо.

Представлення макетів і натурних зразків не допускається. Креслення та ілюстрації, що додаються до роботи, повинні бути скомпоновані на листі стандартного розміру.

Якщо наукову роботу подано з порушенням вимог цього Положення, галузева конкурсна комісія повертає її до вищого навчального закладу (обов'язково із зазначенням причин)».

В Положенні також зазначається, що наукові роботи виконуються державною мовою, проте зі згоди Всеукраїнського оргкомітету, можуть дозволити написання робіт іншими мовами.

До кожної наукової роботи переможців першого туру Конкурсу додається анотація наукової роботи; дані про автора наукової роботи і керівника: прізвища, ініціали автора (авторів) та наукового керівника, назва вищого навчального закладу в конкурсних роботах, а також в інших документах замінюються відповідним шифром (шифр – не більше двох слів). Вимоги до їх оформлення розміщені у додатках до положення Конкурсу, тому подано в розширеному додатку Д.